מאמר דא"ח

בס"ד. מוצאי שבת פרשת לך
לך – בחדרו – ה'תשל"ח*

ביאור בדרך אפשר

1 **וַיֹּאמֶר** ה' אֶל אַבְרָם לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ
2 אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ, וְיָדוּעַ[1] שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה ב' פֵּרוּשִׁים. פירוש
3 הזוהר ופירוש האריז"ל. **פֵּרוּשׁ הָא'** [-פירוש הזוהר. פירוש האריז"ל יבואר
4 להלן בפרק ג'] שֶׁהַהֲלִיכָה (דְּלֶךְ לְךָ) הִיא מִלְמַעְלָה לְמַטָּה.
5 וְכַמְּבֹאָר בְּתוֹרָה אוֹר[2] שֶׁהשם
6 **אַבְרָם הוּא** מורכב מאותיות **אָב**
7 **רָם**, אב = ספירת החכמה של עולם
8 האצילות הנקראת אב. רם = שורש
9 החכמה שלמעלה מאצילות שהוא רם
10 וגבוה. אברם = חכמה כפי שנמצאת
11 בשרשה קודם שבאה לידי גילוי.
12 ובלשון הגאונים נקראת דרגה זו:
13 **שֶׁכָּל הַנֶּעְלָם מִכָּל רַעְיוֹן**
14 [=שכל הנמצא בהעלם, ואינו נתפס
15 בשום השגה ורעיון], **[שֶׁהוּא**
16 **לְמַעְלָה גַּם מִבְּחִינַת חָכְמָה.**
17 **כִּי חָכְמָה (עִם הֶיוֹתָהּ רֵאשִׁית**
18 **כָּל הַכֹּחוֹת פְּנִימִיִּים) הִיא**
19 **בְּחִינַת גִּלּוּי. מַה שֶּׁאֵין כֵּן**
20 בדרגת **אָב רָם הוּא שֶׁכָּל**
21 **הַנֶּעְלָם מִכָּל רַעְיוֹן. וְכַמְּבֹאָר**
22 **בַּהֲגָהוֹת וּבְאוּרֵי הָאֲמַח צֶדֶק**
23 **לְתוֹרָה אוֹר שָׁם**[3] **פְּרָטֵי**
24 **הַדְּרגוֹת שֶׁבָּזֶה]. וְאָמַר ה' אֶל**
25 **אַבְרָם לֵךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ גוֹ'**
26 **שֶׁיֵּצֵא אוֹרוֹ הַנֶּעְלָם לְגִלּוּי**
27 **וְיוּמְשָׁךְ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה עַד**
28 **אֶל הָאָרֶץ,** מדרגה האחרונה (כארץ
29 שדורכים עלי'), שהיא **בְּחִינַת**
30 **מַלְכוּת** המידה האחרונה שבספירות.
31 **וּמוֹסִיף "אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ", וּבָזֶה**
32 (לפירוש הזוהר -) **ב' פֵּרוּשִׁים. א'**
33 **(כְּפִשׁוּטוֹ) שֶׁאַרְאֶךָּ קָאֵי**
34 [=מוסב] **עַל הָאָרֶץ, בְּחִינַת**
35 **מַלְכוּת, שֶׁהַמַּלְכוּת הִיא**

ביאור בדרך אפשר

36 **בְּחִינַת עַלְמָא דְּאִתְגַּלְיָא** [=עולם גלוי. המלכות תפקידה לגלות את דבר
37 **לָכֵן** המלך כמו ששכלו ורגשותיו של האדם מתגלים לזולת על ידי הדיבור]
38 **אוֹמֵר עָלֶיהָ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ**[4], כיון ש"ארץ" מורה על דבר הנראה ונגלה.
39 **וּפֵרוּשׁ ב' שֶׁאַרְאֶךָּ קָאֵי עַל אַבְרָם (בְּחִינַת שֶׁכָּל הַנֶּעְלָם מִכָּל**
40 **רַעְיוֹן) - "אֶרְאֶה וַאֲגַלֶּה**
41 **אוֹתְךָ בְּעַצְמָךְ"** אגלה את אמיתית
42 עומק פנימיותך[5] **("בְּמָהוּתְךָ**
43 **וְעַצְמוּתְךָ"**[6]). ושני פירושים אלו
44 קשורים זה בזה, **וְהֵיינוּ, דַּהֲגַם**
45 **שֶׁסְּפִירַת הַמַּלְכוּת עַלְמָא**
46 **דְּאִתְגַּלְיָא (וּבִפְרָט כְּמוֹ**
47 שֶׁמלכות של עולם האצילות יורדת
48 **וְנִמְשֶׁכֶת** בעולמות **בְּרִיאָה**
49 **יְצִירָה עֲשִׂיָּה**[7]) **הִיא קָצֶה הַכִּי**
50 **תַּחְתּוֹן, וְשֶׁכָּל הַנֶּעְלָם מִכָּל**
51 **רַעְיוֹן (שֶׁהוּא נֶעֱלָם גַּם**
52 **מֵרַעְיוֹן הָעֶלְיוֹן -** נעלם הוא גם
53 מדרגת ה"רעיון" [=השגה] שבעולם
54 האצילות שהוא עולם עליון) **הוּא**
55 **קָצֶה הַכִּי עֶלְיוֹן, אַף עַל פִּי**
56 **כֵּן, עַל יְדֵי הַיְרִידָה**
57 **וְהַהַמְשָׁכָה (דְּאַבְרָם, שֶׁכָּל**
58 **הַנֶּעְלָם מִכָּל רַעְיוֹן) אֶל הָאָרֶץ**
59 **אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ** שמוריד ומשפיע
60 למטה **(כְּפֵרוּשׁ הָא'), לִבְחִינַת**
61 **מַלְכוּת עַלְמָא דְּאִתְגַּלְיָא**

---

*) יצא לאור בקונטרס מוצאי ש"פ לך לך – ה'תשל"ח, "עש"ק וירא ה'תשל"ח". 1) תו"ח לך לך פט, א. אוה"ת שם (כרך ו') תתרעט, ב. 2) ר"פ לך לך. וראה גם תו"ח שם (פ, א). אוה"ת שם תתרעב, א ואילך. 3) אוה"ת לך לך (כרך ד') תרפה, א. וראה גם תו"ח שם. 4) כ"מ בתו"ח שם (תחילת סעיף ב'). ושם פא, רע"א – באו"א קצת. 5) תו"א יא, ב. תו"ח שם פא, רע"א. אוה"ת שם (כרך ו') תתרעג, א. 6) תו"ח שם. ובאוה"ת שם: בעצמך ומהותך. 7) ראה לקמן סוס"ב.

ביאור בדרך אפשר

(קָצֶה הַתַּחְתּוֹן), עַל יְדֵי זֶה יִתְרָאֶה וְיִתְגַּלֶּה אֲמִתִּית עִנְיָנוֹ (מַהוּתוֹ וְעֶצְמוּתוֹ) שֶׁל אַבְרָם (כְּפִרוּשׁ הַב'), שֶׁנַּעֲשָׂה עִלּוּי בְּבוּאָה דְּבָבוּאָה לִית לְהוּ[14] (=צל של צל אין להם (לקליפות). הרצון שבנפש שלמעלה מהגיון נמשל ל"צל". וזה נמצא גם בטומאה, אך רצון גבוה יותר - צל של צל - התקשרות לאלוקות עד כדי מסירות נפש - זאת אין להם כלל), מִכָּל מָקוֹם, עַל יְדֵי שֶׁהַנְּשָׁמָה יוֹרֶדֶת לְמַטָּה, מֵאִגְּרָא רָמָה לְבִירָא עֲמִקְתָּא (=מגג גבוה לבור עמוק)[15], נַעֲשֶׂה עָלֶיהָ גַּם בְּבְחִינַת יְחִידָה שֶׁבָּהּ. כַּמְבֹאָר בְּכַמָּה דְּרוּשִׁים (=מאמרי חסידות)[16] שֶׁעַל יְדֵי עֲבוֹדַת הַנְּשָׁמָה בִּירִידָתָהּ לְמַטָּה דַּוְקָא נַעֲשֶׂה עָלֶיהָ (וַעֲלִיָּה כה גדולה עד שמתעלה שֶׁלֹּא בְּעֶרֶךְ לגבי דרגתו הקודמת) גַּם בְּשׂוֹרֶשׁ וְעֶצֶם הַנְּשָׁמָה שֶׁלְּמַעְלָה. וְכַמּוּבָן גַּם מֵהַמְבֹאָר בְּכַמָּה שִׂיחוֹת (של הרבי הריי"ץ)[17] (בְּעִנְיַן עֲלִיָּה לַתּוֹרָה), שֶׁכאשר היהודי עולה לתורה, הָעֲלִיָּה הִיא בְּכָל חָמֵשׁ הַבְּחִינוֹת שֶׁבְּנֶפֶשׁ נֶפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה חַיָּה יְחִידָה, שֶׁהֵם ג' הַבְּחִינוֹת תַּחְתִּיִּים שְׁנַיִם וּשְׁלִישִׁיִּים[18] דְּתֵיבַת נֹחַ (=בתיבת נח היו שלש קומות. וכך בנשמה ישנן שלוש דרגות תחתיים: נפש, רוח ונשמה. שניים: חי'. שלישיים: יחידה (ראה בהערה 27)). עבודה זו של הנשמה בירידתה למטה, והעליה הבאה לאחריה, מרומזת בתורה באופן עשיית תיבת נח: וְעַל פִּי מַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (בשיחת עולם" [=היחיד בעולם] נַשְׁלִים[13] אֵין שַׁיָּךְ שֶׁתִּהְיֶה כְּנֶגְדָּהּ בִּלְעוּמַת זֶה, [=קשר תקיף כזה של הנשמה עד כדי מסירת נפשה למות למען התורה, אינו שייך כלל בתשוקת ה'צד האחר' למילוי תאוות הגוף]

ביאור בדרך אפשר

דְּאִתְגַּלְיָא (קָצֶה הַתַּחְתּוֹן), עַל יְדֵי זֶה יִתְרָאֶה וְיִתְגַּלֶּה אֲמִתִּית עִנְיָנוֹ (מַהוּתוֹ וְעֶצְמוּתוֹ) שֶׁל אַבְרָם (כְּפִרוּשׁ הַב'), שֶׁנַּעֲשָׂה עִלּוּי (גַּם) בִּבְחִינַת שֶׁכָּל הַנַּעֲלָם מִכָּל רַעְיוֹן (קָצֶה הֲכִי עֶלְיוֹן), כַּמּוּבָן מֵהַמְבֹאָר בְּתוֹרָה אוֹר שָׁם[8].

ב) וְעַל דֶּרֶךְ זֶה הוּא גַּם בְּעִנְיַן יְרִידַת הַנְּשָׁמָה בַּגּוּף[9], שֶׁהָעֲלִיָּה הַנַּעֲשֵׂית בַּנְּשָׁמָה [שֶׁנַּעֲשֵׂית בִּבְחִינַת מְהַלֵּךְ[10], עִנְיָן "לֶךְ לְךָ"[11], הִיא גַּם בַּדַּרְגּוֹת הֲכִי נַעֲלוֹת שֶׁבָּהּ, וַאֲפִילּוּ בִּבְחִינַת יְחִידָה. דַּהֲגַם דְּזֶה שֶׁנִּקְרֵאת יְחִידָה הוּא לְהִיוֹתָהּ "מְקַבֶּלֶת מִיָּחִיד"[12] [שֶׁלְּכָן[13] אֵין שַׁיָּךְ שֶׁתִּהְיֶה כְּנֶגְדָּהּ בִּלְעוּמַת זֶה, בָּבוּאָה דְּבָבוּאָה לִית לְהוּ[14]], מִכָּל מָקוֹם, עַל יְדֵי שֶׁהַנְּשָׁמָה יוֹרֶדֶת לְמַטָּה, מֵאִגְּרָא רָמָה לְבִירָא עֲמִקְתָּא[15], נַעֲשֶׂה עָלֶיהָ גַּם בִּבְחִינַת יְחִידָה שֶׁבָּהּ. כַּמְבֹאָר בְּכַמָּה דְּרוּשִׁים[16] שֶׁעַל יְדֵי עֲבוֹדַת הַנְּשָׁמָה בִּירִידָתָהּ לְמַטָּה דַּוְקָא נַעֲשֶׂה עָלֶיהָ (וַעֲלִיָּה שֶׁלֹּא בְּעֶרֶךְ) גַּם בְּשׂוֹרֶשׁ וְעֶצֶם הַנְּשָׁמָה שֶׁלְּמַעְלָה. וְכַמּוּבָן גַּם מֵהַמְבֹאָר בְּכַמָּה שִׂיחוֹת[17] (בְּעִנְיַן עֲלִיָּה לַתּוֹרָה), שֶׁכאשר היהודי עולה לתורה, הָעֲלִיָּה הִיא בְּכָל חָמֵשׁ הַבְּחִינוֹת שֶׁבְּנֶפֶשׁ נֶפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה חַיָּה יְחִידָה, שֶׁהֵם ג' הַבְּחִינוֹת תַּחְתִּיִּים שְׁנַיִם וּשְׁלִישִׁיִּים[18] דְּתֵיבַת נֹחַ. וְעַל פִּי מַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל[19] (עַל פִּי

8) ראה תו"א שם יא, ב ואילך (ובתו"ח שם פא, סע"א ואילך. אוה"ת שם תתרעג, ב), שהירידה דבחי' אברם למטה היא ע"י (גילוי) בחינה שלמעלה מבחי' אברם. ובאוה"ת שם (כרך ד') תרפז, א בשוה"ג, שהיא ירידה צורך עליי'. 9) ראה אוה"ת שם תרפח, סע"א, שענין לך לך "קאי על ירידת הנשמה בגוף". 10) ראה בהמצויין תורת מנחם – ספר המאמרים מלוקט תשרי ע' רמט הערה 50. ובכ"מ. 11) ראה אוה"ת שם תרעט, א: "לך לך, שיהי' בבחי' מהלך ולא בבחי' עומד". ושם ע"ב: שזהו "עניקר פי' לך לך". 12) לקו"ת ראה כה, א. 13) ראה ד"ה צהר תעשה תש"ז פ"ל (ע' 187). וראה גם ד"ה ועשית ציץ עת"ר (ע' קס). 14) גיטין סו, א. לקו"ת תצא לז, ג. ד"ה ועשית ציץ שם. צהר תעשה שם. 15) לשון הגמרא – חגיגה ה, ב. 16) ד"ה זה היום תש"ט ספ"ב ואילך. וראה הביאור בזה לקו"ש ח"ג ע' 846. 17) לקו"ד כה, ב ואילך. סה"ש תש"ב ע' 75. 18) נח ו, טז. וראה לקמן הערה 27. 19) לקו"ש ח"כ ע' 286־7.

ביאור בדרך אפשר

שבת פרשת נח)[19] (עַל פִּי תּוֹרַת הבעש״ט[20] עַל הַפָּסוּק[21] בֹּא גוֹ׳ אֶל הַתֵּבָה: הִדבק בתיבות התורה והתפלה. שאדם צריך להכניס עצמו בתיבות התורה והתפילה) שֶׁעִנְיָן תֵּבַת נֹחַ הוּא ״הוֹרָאָה בְּסֵדֶר עֲבוֹדָה״[22] לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל [וּבִפְרָט לְאַחֲרֵי חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי שֶׁאָז מַתְחִיל סֵדֶר הָעֲבוֹדָה דְ״וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ״[23]. שֶׁהַגַּם שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְדַרְכּוֹ (גַּם) בְּעִנְיְנֵי הָרְשׁוּת וּבְעוּבְדִין דְּחוֹל [=מעשי חולין], וְעַד לִבְחִינַת מַיִם רַבִּים שֶׁהֵם כָּל טִרְדּוֹת הַפַּרְנָסָה כוּ׳[24] שמחשבות הפרנסה טורדים את האדם, כמו מי הנהרות הזורמים תמיד, ובשטף גדול, מִכָּל מָקוֹם עַל יְדֵי שֶׁמַּכְנִיס אֶת עַצְמוֹ בַּתֵּיבוֹת דִּתְפִלָּה וְתוֹרָה הִנֵּה לֹא זוֹ בִּלְבַד שֶׁהוּא ״נִצָּל מֵהַשֶּׁטֶף דְמַבּוּל״[22] אֶלָּא יְתֵירָה מִזּוֹ שֶׁדוקא עַל יְדֵי הַמַּיִם נַעֲשֶׂה וַתָּרָם הַתֵּבָה[25] שתיבות התפלה עולות גבוה למעלה מעלה, וְעַד שֶׁנַּעֲשֶׂה וַתָּנַח הַתֵּבָה[26] - לשון מנוחה. שהדינים והגבורות (שהם היפך המנוחה) מתמתקים ונחים], וכמו שראינו כך בתיבת נח, כך בעליית הנשמה מוּבָן מִזֶּה, שֶׁעֲלִיַּת הַנְּשָׁמָה שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל יְדֵי יְרִידָתָהּ לְמַטָּה וְהִתְלַבְּשׁוּתָהּ בְּמַיִם רַבִּים [- טרדות הפרנסה] הוּא בְּכָל ג׳ הַבְּחִינוֹת (דְּתֵיבַת נֹחַ) תַּחְתִּיִּים שְׁנִיִּים וּשְׁלִישִׁיִּים, שֶׁעִנְיָנָם בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם הוּא נֶפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה חַיָּה יְחִידָה[27]. בְּדֻגְמַת הַמְּבֹאָר לְעֵיל (סְעִיף א׳) שֶׁעַל יְדֵי הֲלִיכַת וִירִידַת אַבְרָם אֶל הָאָרֶץ בְּחִינַת מַלְכוּת, שֶׁהַתַּכְלִית (דִירִידָה זוֹ) הוּא לִהְיוֹת גִּלּוּי בִּבְרִיאָה יְצִירָה עֲשִׂיָּה[28] [וְכַיָּדוּעַ[29], שֶׁהֲלִיכַת אַבְרָם אֶל הָאָרֶץ הָיָה בִּכְדֵי לְהַמְשִׁיךְ בִּבְרִיאָה יְצִירָה עֲשִׂיָּה עַד בָּעוֹלָם הַזֶּה הַגַּשְׁמִי, שֶׁעַל יְדֵי זֶה עָשָׂה הֲכָנָה לַהַמְשָׁכָה שֶׁעַל יְדֵי מַעֲשֶׂה הַמִּצְוֹת בְּגַשְׁמִיּוּת לְאַחֲרֵי מַתַּן תּוֹרָה] נַעֲשֶׂה עִלּוּי גַּם בִּבְחִינַת שֵׂכֶל הַנֶּעְלָם מִכָּל רַעְיוֹן.

ג) **וּפֵרוּשׁ** הַבּ׳ בְּלֶךְ לְךָ גוֹ׳ אֶל הָאָרֶץ הוּא (כְּפַשְׁטוּת הַכָּתוּב[30]) שֶׁהֲלִיכָה זוֹ

ביאור בדרך אפשר

תּוֹרַת הבעש״ט[20] עַל הַפָּסוּק[21] בֹּא גוֹ׳ אֶל הַתֵּבָה) שֶׁעִנְיָן תֵּבַת נֹחַ הוּא ״הוֹרָאָה בְּסֵדֶר עֲבוֹדָה״[22] לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל [וּבִפְרָט לְאַחֲרֵי חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי שֶׁאָז מַתְחִיל סֵדֶר הָעֲבוֹדָה דְ״וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ״[23]. שֶׁהַגַּם שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְדַרְכּוֹ (גַּם) בְּעִנְיְנֵי הָרְשׁוּת וּבְעוּבְדִין דְּחוֹל, וְעַד לִבְחִינַת מַיִם רַבִּים שֶׁהֵם כָּל טִרְדּוֹת הַפַּרְנָסָה כוּ׳[24], מִכָּל מָקוֹם עַל יְדֵי שֶׁמַּכְנִיס אֶת עַצְמוֹ בַּתֵּיבוֹת דִּתְפִלָּה וְתוֹרָה הִנֵּה לֹא זוֹ בִּלְבַד שֶׁהוּא ״נִצָּל מֵהַשֶּׁטֶף דְמַבּוּל״[22] אֶלָּא יְתֵירָה מִזּוֹ שֶׁעַל יְדֵי הַמַּיִם נַעֲשֶׂה וַתָּרָם הַתֵּבָה[25] וְעַד שֶׁנַּעֲשֶׂה וַתָּנַח הַתֵּבָה[26]], מוּבָן מִזֶּה, שֶׁעֲלִיַּת הַנְּשָׁמָה שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל יְדֵי יְרִידָתָהּ לְמַטָּה וְהִתְלַבְּשׁוּתָהּ בְּמַיִם רַבִּים הוּא בְּכָל ג׳ הַבְּחִינוֹת (דְּתֵיבַת נֹחַ) תַּחְתִּיִּים שְׁנִיִּים וּשְׁלִישִׁיִּים, שֶׁעִנְיָנָם בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם הוּא נֶפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה חַיָּה יְחִידָה[27]. בְּדֻגְמַת הַמְּבֹאָר לְעֵיל (סְעִיף א׳) שֶׁעַל יְדֵי הֲלִיכַת וִירִידַת אַבְרָם אֶל הָאָרֶץ בְּחִינַת מַלְכוּת, שֶׁהַתַּכְלִית (דִירִידָה זוֹ) הוּא לִהְיוֹת גִּלּוּי בִּבְרִיאָה יְצִירָה עֲשִׂיָּה[28] [וְכַיָּדוּעַ[29], שֶׁהֲלִיכַת אַבְרָם אֶל הָאָרֶץ הָיָה בִּכְדֵי לְהַמְשִׁיךְ בִּבְרִיאָה יְצִירָה עֲשִׂיָּה עַד בָּעוֹלָם הַזֶּה הַגַּשְׁמִי, שֶׁעַל יְדֵי זֶה עָשָׂה הֲכָנָה לַהַמְשָׁכָה שֶׁעַל יְדֵי מַעֲשֶׂה הַמִּצְוֹת בְּגַשְׁמִיּוּת לְאַחֲרֵי מַתַּן תּוֹרָה] נַעֲשֶׂה עִלּוּי גַּם בִּבְחִינַת שֵׂכֶל הַנֶּעְלָם מִכָּל רַעְיוֹן.

ג) **וּפֵרוּשׁ** הַבּ׳ בְּלֶךְ לְךָ גוֹ׳ אֶל הָאָרֶץ הוּא (כְּפַשְׁטוּת הַכָּתוּב[30]) שֶׁהֲלִיכָה זוֹ

בעולמות שלמטה ממנו בִּבְרִיאָה יְצִירָה עֲשִׂיָּה[28] [וְכַיָּדוּעַ[29], שֶׁהֲלִיכַת אַבְרָם אֶל הָאָרֶץ הָיָה בִּכְדֵי לְהַמְשִׁיךְ בִּבְרִיאָה יְצִירָה עֲשִׂיָּה עַד בָּעוֹלָם הַזֶּה הַגַּשְׁמִי, ומעשה אבות סימן לבנים שֶׁעַל יְדֵי זֶה עָשָׂה הֲכָנָה לַהַמְשָׁכָה שֶׁעַל יְדֵי מַעֲשֶׂה הַמִּצְוֹת בְּגַשְׁמִיּוּת לְאַחֲרֵי מַתַּן תּוֹרָה] ועל ידי ירידתו זו, (כביאור ב׳ שבתיבת ״אראך״) נַעֲשֶׂה עִלּוּי גַּם בשרשו של אברהם בִּבְחִינַת שֵׂכֶל הַנֶּעְלָם מִכָּל רַעְיוֹן. עד כאן נתבאר פירוש הראשון – פירוש הזוהר – שהציווי ד״לך־לך״ הוא מלמעלה למטה.

ג) **וּפֵרוּשׁ הַבּ׳** [- פירוש האריז״ל] בְּלֶךְ לְךָ גוֹ׳ אֶל הָאָרֶץ הוּא (כְּפַשְׁטוּת הַכָּתוּב[30]) שֶׁהֲלִיכָה

20) הובאה בד״ה צהר תעשה תרצ״ה בתחלתו ובכ״מ (ראה הוספות לכתר שם טוב (הוצאת קה״ת, תשנ״ט) סי׳ יא). 21) נח ז, א. 22) לשון כ״ק מו״ח אדמו״ר בד״ה צהר תעשה שם. 23) ראה בארוכה לקו״ש שם ע׳ 269, וע׳ 282. 24) ראה ד״ה מים רבים סעיף ו׳ (תורת מנחם שם ע׳ רמט). 25) (נח ז, יז) תו״א ט, סע״א. 26) נח ח, ד. וראה אוה״ת נח ע, א. (כרך ג׳) תרמג, ב ואילך. 27) ראה אוה״ת שם תרכז, א (מרמ״ז), שג׳ הבחינות תחתיים שניים ושלישיים הם בי״ע אצילות וא״ק. וידוע (שע״ק להרח״ו ח״ג פ״ב. ע״ח שער דרושי אבי״ע פ״ג – הובא בהמשך תרס״ו ע׳ רל. ד״ה ויהי אומן עטר״ת פ״א. ובכ״מ) שנר״ן הם מבי״ע, חי׳ מאצי׳, ויחידה מא״ק. וזהו גם הכוונה במ״ש בלקו״ד שם, שחמשה השמות נרנח״י הם תחתיים שניים שלישיים רביעיים וחמישיים שהם ד׳ עולמות אבי״ע ועולמות א״ס שלמעלה מאצילות, שמונה העולמות בי״ע לג׳ בחינות – כהפי׳ (אוה״ת שם, משל״ה), שתחתיים שניים ושלישיים הם בי״ע (ועפ״ז יש ״רביעיים וחמישיים״ – ובדוגמת ה׳ שמות דנשמה). 28) תו״א ריש פרשתנו (וראה הגהות הצ״צ לשם אוה״ת לך תרפה, ב. תרפט, ב). 29) תו״ח שם פג, ד ואילך. אוה״ת שם (כרך ו׳) תתרעה, סע״א ואילך. וראה גם תו״א יא, סע״ג. 30) וכ״ה בל״ת להאריז״ל – מובא במקומות שבהערה 1.

ביאור בדרך אפשר

זוֹ הִיא מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, הַהֲלִיכָה מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךְ שֶׁהוּא (כְּפַשְׁטוּת הַכָּתוּב) אַרְצוֹ וְגוֹ' שֶׁל תֶּרַח שמשם מגיע אברהם [הֵפֶךְ עִנְיַן הַטָּהֳרָה[31]], דַּרְגָּא הֲכִי תַּחְתּוֹנָה, וּמִשָּׁם יֵלֵךְ וְיַעֲלֶה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה עַד אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ שֶׁקָּאִי (כנ"ל ס"א) עַל בְּחִינַת הַמַּלְכוּת של עולם האצילות, וְעַד לִבְחִינַת וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַהֲוָיָ' הַנִּרְאֶה אֵלָיו[32] (שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִבְּחִינַת מַלְכוּת - שם הוי' בדרך כלל מורה על מדריגות עולם האצילות (י – חכמה. ה – בינה ו – מידות ה – מלכות) דרכם נמשכת החיות לעולמות. כדברי חז"ל: ב'י' נברא עולם הבא, ב'ה' נברא עולם הזה. ואברהם השיג והבין, 'ויבן' מלשון הבנה, בשם 'הוי' הנראה אליו' המחיה את העולמות), וְעַד אֲשֶׁר וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַהֲוָיָ' סְתָם[33], בְּחִינַת הֲוָיָ' דִּלְעֵילָא, הֲוָיָ' הַנֶּעְלָם, שֶׁלְּמַעְלָה מֵהֲוָיָ' (דִּלְתַתָּא) הַנִּרְאֶה[34] ישנן שתי בחינות זו למעלה מזו: שם הוי' דלתתא ששייך בו השגה. ולמעלה ממנו שם הוי' דלעילא שנעלם ולמעלה מכל השגה. וְעַל דֶּרֶךְ זֶה הוּא גַּם בָּעֲבוֹדָה דְ"וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ" שֶׁבְּכָל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁלְּאַחֲרֵי חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי, שֶׁהֲלִיכָה זוֹ הִיא (לֹא רַק בְּאֹפֶן דְּמִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, שֶׁהוֹלֵךְ לְדַרְכּוֹ מֵהַמּוֹעֲדִים דְּחוֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי לְדַרְכּוֹ בְּעִנְיְנֵי הָרְשׁוּת וְעוּבְדִין דְּחוֹל בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנָה, אֶלָּא) גַּם בְּאֹפֶן דְּמִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, מַתְחִיל מִכֹּחַ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁלּוֹ, וּבְכֹחַ הַמַּעֲשֶׂה גּוּפָא כְּמוֹ שֶׁהוּא בָּעֵקֶב שֶׁבּוֹ, דַּרְגָּא הַיּוֹתֵר תַּחְתּוֹנָה שֶׁבְּגוּף הָאָדָם [וְעַד שֶׁהוּא עִנְיָן דְּהֵפֶךְ הַחַיִּים[35], בְּדֻגְמַת הַמּוּבָא לְעֵיל בְּנוֹגֵעַ לְתֶרַח שֶׁהוּא הֵפֶךְ הַטָּהֳרָה], וּמִשָּׁם מַתְחִיל הֲלִיכָתוֹ מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, שֶׁפּוֹעֵל גַּם בָּעֵקֶב שֶׁלּוֹ עֶר זֹאל דֶּעֶרְהֶעֶרֶן אֱלֹקוּת [וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּאַבְרָהָם עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקוֹלִי[36] שֶׁגַּם הָעֵקֶב שֶׁלּוֹ הָאָט דֶּעֶרְהֶעֶרֶט[37]. וְעַל יְדֵי שֶׁהָיָה זֶה אֵצֶל אַבְרָהָם אָבִינוּ, נִתַּן הַכֹּחַ עַל זֶה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל (בְּדֻגְמַת הָאַהֲבָה מְסֻתֶּרֶת שֶׁבְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהִיא בִּירוּשָׁה לָנוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ[38], וּבִפְרָט מֵאַבְרָהָם אָבִינוּ[39])], וּמִזֶּה נִמְשַׁךְ (בְּאֹפֶן דְּהִלּוּךְ מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה) הַשְּׁמִיעָה (דֶּעֶר דֶּעֶרְהֶעֶר) בֶּאֱלֹקוּת בְּכָל הַכֹּחוֹת, עַד לְכֹחַ הַשֵּׂכֶל שֶׁבָּרֹאשׁ, שֶׁתִּהְיֶה בָּהֶם הַשְּׁמִיעָה לְמַעְלָה מִמְּדִידָה וְהַגְבָּלָה דְּשֵׂכֶל.

ביאור בדרך אפשר

הִיא מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, הַהֲלִיכָה מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךְ שֶׁהוּא (כְּפַשְׁטוּת הַכָּתוּב) אַרְצוֹ וְגוֹ' שֶׁל תֶּרַח [הֵפֶךְ עִנְיַן הַטָּהֳרָה[31]], דַּרְגָּא הֲכִי תַּחְתּוֹנָה, וּמִשָּׁם יֵלֵךְ וְיַעֲלֶה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה עַד אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ שֶׁקָּאִי (כנ"ל סָעִיף א) עַל בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, וְעַד לִבְחִינַת וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַהֲוָיָ' הַנִּרְאֶה אֵלָיו[32] (שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִבְּחִינַת מַלְכוּת), וְעַד אֲשֶׁר וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַהֲוָיָ' סְתָם[33], בְּחִינַת הֲוָיָ' דִּלְעֵילָא, הֲוָיָ' הַנֶּעְלָם, שֶׁלְּמַעְלָה מֵהֲוָיָ' (דִּלְתַתָּא) הַנִּרְאֶה[34]. וְעַל דֶּרֶךְ זֶה הוּא גַּם בָּעֲבוֹדָה דְ"וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ" שֶׁבְּכָל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁלְּאַחֲרֵי חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי, שֶׁהֲלִיכָה זוֹ הִיא (לֹא רַק בְּאֹפֶן דְּמִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, שֶׁהוֹלֵךְ לְדַרְכּוֹ מֵהַמּוֹעֲדִים דְּחוֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי לְדַרְכּוֹ בְּעִנְיְנֵי הָרְשׁוּת וְעוּבְדִין דְּחוֹל בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנָה, אֶלָּא) גַּם בְּאֹפֶן דְּמִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, מַתְחִיל מִכֹּחַ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁלּוֹ, וּבְכֹחַ הַמַּעֲשֶׂה גּוּפָא כְּמוֹ שֶׁהוּא בָּעֵקֶב שֶׁבּוֹ, דַּרְגָּא הַיּוֹתֵר תַּחְתּוֹנָה שֶׁבְּגוּף הָאָדָם [וְעַד שֶׁהוּא עִנְיָן דְּהֵפֶךְ הַחַיִּים[35], בְּדֻגְמַת הַמּוּבָא לְעֵיל בְּנוֹגֵעַ לְתֶרַח שֶׁהוּא הֵפֶךְ הַטָּהֳרָה], וּמִשָּׁם מַתְחִיל הֲלִיכָתוֹ מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, שֶׁפּוֹעֵל גַּם בָּעֵקֶב שֶׁלּוֹ עֶר זֹאל דֶּעֶרְהֶעֶרֶן אֱלֹקוּת [וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּאַבְרָהָם עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקוֹלִי[36] שֶׁגַּם הָעֵקֶב שֶׁלּוֹ הָאָט דֶּעֶרְהֶעֶרֶט[37]. וְעַל יְדֵי שֶׁהָיָה זֶה אֵצֶל אַבְרָהָם אָבִינוּ, נִתַּן הַכֹּחַ עַל זֶה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל (בְּדֻגְמַת הָאַהֲבָה מְסֻתֶּרֶת שֶׁבְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהִיא בִּירוּשָׁה לָנוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ[38], וּבִפְרָט מֵאַבְרָהָם אָבִינוּ[39])], וּמִזֶּה נִמְשַׁךְ (בְּאֹפֶן דְּהִלּוּךְ מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה) הַשְּׁמִיעָה (דֶּעֶר דֶּעֶרְהֶעֶר) בֶּאֱלֹקוּת בְּכָל הַכֹּחוֹת, עַד לְכֹחַ הַשֵּׂכֶל שֶׁבָּרֹאשׁ, שֶׁתִּהְיֶה בָּהֶם הַשְּׁמִיעָה לְמַעְלָה מִמְּדִידָה וְהַגְבָּלָה דְּשֵׂכֶל.

[=שירגיש ויפנים אלקות. הרבי הריי"ץ הסביר פעם שיש ב' אופנים בשמיעה. שמיעה סתמית (ומבין מה ששומע) - "הערן". ושמיעה פנימית שחודרת היטב, שהשומע קולט ומפנים היטב את המסר האלוקי – "דערהערן"] [וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּאַבְרָהָם עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקוֹלִי[36] והפירוש שלא סתם שמע באזניו אלא שֶׁגַּם הָעֵקֶב שֶׁלּוֹ הָאָט דֶּעֶרְהֶעֶרֶט[37] [=גם העקב שלו שמע וקלט]. וְעַל יְדֵי שֶׁהָיָה זֶה אֵצֶל אַבְרָהָם אָבִינוּ, נִתַּן הַכֹּחַ עַל זֶה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל (בְּדֻגְמַת הָאַהֲבָה מְסֻתֶּרֶת שֶׁבְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהִיא בִּירוּשָׁה לָנוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ[38], וּבִפְרָט מֵאַבְרָהָם אָבִינוּ[39] הרועה והמפרנס הרוחני הראשון משבעת הרועים)], שיוכל האדם להתחיל בעבודתו מכוחותיו הנמוכים וּמִזֶּה נִמְשַׁךְ (בְּאֹפֶן דְּהִלּוּךְ מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה) הַשְּׁמִיעָה (דֶּעֶר דֶּעֶרְהֶעֶר) בֶּאֱלֹקוּת בְּכָל הַכֹּחוֹת, עַד לְכֹחַ הַשֵּׂכֶל שֶׁבָּרֹאשׁ, שֶׁתִּהְיֶה בָּהֶם הַשְּׁמִיעָה לְמַעְלָה מִמְּדִידָה וְהַגְבָּלָה דְּשֵׂכֶל שגם כאשר השכל

31) ראה במדב"ר רפי"ט: מי יתן טהור מטמא . . כגון אברהם מתרח. 32) פרשתנו יב, ז. 33) שם, ח. 34) אוה"ת פרשתנו (כרך ד') תרפד, ב. תרפז, ב. תרפט, סע"א. ד"ה בחודש השלישי תש"ב. 35) אדר"נ ספל"א. 36) תולדות כו, ה. 37) סה"מ תש"ח ס"ע 253. התמים ח"ו ע' נב. 38) תניא פי"ח. 39) תו"ח שמות תקלז, סע"ב [בהוצאה החדשה – תצוה ח"ב שסג,

ביאור בדרך אפשר

1 הטבעי אינו מסכים, מכל מקום, בכל הנוגע לפועל, ימסור נפשו מצד השמיעה
2 באלוקות האמורה.
3 וְגַם עִנְיָן זֶה דְּ"וַיַּעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ" (הַלִּיכָה מִלְּמַטָּה
4 לְמַעְלָה) מַתְחִיל לְאַחֲרֵי חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי. דְּהִנֵּה הָעֲבוֹדָה
5 דְּשִׁמְינִי עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה
6 (סִיּוּם הַמּוֹעֲדִים דְּחוֹדֶשׁ
7 תִּשְׁרֵי) הִיא בְּ(שִׂמְחָה
8 וְ)רְקוּדִים, שֶׁעִנְיָן הָרְקוּדִים
9 הוּא (בְּעִקָּר וּמַתְחִיל)
10 בָּרַגְלַיִם, וּבָהֶם גּוּפָא בָּעֵקֶב
11 שֶׁבָּהֶם. וְעַל יְדֵי שֶׁהָעֲקֵבִים
12 מִתְנַשְּׂאִים (הוֹיְבֶן זִיךְ)
13 וּמְרַקְּדִים, הֵם מְנַשְּׂאִים גַּם
14 אֶת הָרֹאשׁ (וְכֹלּ הַשֵּׂכֶל
15 שֶׁבּוֹ)[40], שֶׁגַּם הוּא מְרַקֵּד
16 בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה לְמַעְלָה
17 מִמִּדִּידָה וְהַגְבָּלָה. וּמִזֶּה
18 נִמְשָׁךְ כֹּחַ עַל הָעֲבוֹדָה
19 דְּיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ (הַלִּיכָה
20 מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה) בְּמֶשֶׁךְ כָּל
21 הַשָּׁנָה, מַתְחִיל מִכֹּחַ הַמַּעֲשֶׂה
22 כְּמוֹ שֶׁהוּא בָּעֵקֶב [כּוֹלֵל
23 הָעִנְיָנִים שֶׁאָדָם דָּשׁ
24 בַּעֲקֵבָיו[41], הַיְינוּ עִנְיָנִים אֲשֶׁר
25 (מִצַּד אֵיזֶה סִבָּה שֶׁתִּהְיֶה) אֵין
26 לוֹ חַיּוּת בָּהֶם (בְּדֶרֶגַת הָעֵקֶב
27 כִּפְשׁוּטוֹ שֶׁהוּא עִנְיָן דְּהֵפֶךְ
28 הַחַיִּים)], וּמִזֶּה מַמְשִׁיךְ
29 (בְּאֹפֶן דְּהִלּוּךְ מִלְּמַטָּה
30 לְמַעְלָה) גַּם לְכֹלּ הַשֵּׂכֶל
31 שֶׁבָּרֹאשׁ, כַּנַּ"ל.
32 ד) וּשְׁנֵי פְּרוּשִׁים הַנַּ"ל בְּלֶךְ
33 לְךָ מֵאַרְצְךָ וגו' – הליכה
34 מלמעלה למטה, והליכה מלמטה
35 למעלה - הֵם בְּהֶתְאֵם לִשְׁנֵי
36 הַפֵּרוּשִׁים בְּ"בְּעִבְרָ הַנָּהָר
37 יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם"[42]. הַפֵּרוּשׁ
38 [שֶׁכִּפְנִימִיּוּת הַתּוֹרָה [=תורת
39 הנסתר][43] שֶׁעִבְרָ הַנָּהָר הוּא
40 הַבְחִינָה שֶׁלְּמַעְלָה (גַּם)

ביאור בדרך אפשר

41 מִבְּחִינַת וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן[44] (בְּיָנָה דַּאֲצִילוּת - ׳עדן׳ הוא
42 חכמה הנמשלת למעיין הנובע טיפין טיפין, ו׳היוצא מעדן׳ הוא
43 ה׳נהר׳-ספירת הבינה שענינה להרחיב את השכל כנהר רחב) וּפְרוּשׁ
44 בְּעִבְרָ הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם גּוֹ׳ הוּא שֶׁשֹּׁרֶשׁ הָאֲבוֹת הוּא
45 מֵעִבְרָ הַנָּהָר שֶׁלְּמַעְלָה
46 מֵאֲצִילוּת וּמִשָּׁם נִמְשְׁכוּ
47 לְמַטָּה (בְּעִבְרָ הַשֵּׁנִי שֶׁל
48 הַנָּהָר, הַיְינוּ) בְּזָ"א [בזעיר
49 אנפין =שש מידות] דַּאֲצִילוּת
50 שירידתם למדות מסמלת ירידה
51 נוספת, וְעַד שֶׁ"וָאוֹלֵךְ אוֹתוֹ
52 בְּכָל אֶרֶץ כְּנַעַן"[45] הַיְרִידָה
53 וְהַהַמְשָׁכָה בִּבְחִינַת הַמַּלְכוּת
54 (כַּנַּ"ל סְעִיף א׳ שֶׁאֶרֶץ
55 יִשְׂרָאֵל קָאֵי עַל מַלְכוּת)
56 ופירוש זה בפסוק תואם לפירוש
57 המובא במאמר זה - הַהֲלִיכָה של
58 אברהם - מֵאַרְצְךָ גוֹ׳, שֶׁקָּאֵי
59 עַל עִבְרָ הַנָּהָר, אֶל הָאָרֶץ
60 אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ, הוּא הֲלִיכָה
61 מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה כפירוש
62 הזוהר[46]. וְהַפֵּרוּשׁ השני של
63 האריז"ל (כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּפַשְׁטוּת)
64 שֶׁעִבְרָ הַנָּהָר הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל
65 תֶּרַח, וּמַה שֶּׁכָּתוּב בְּעִבְרָ
66 הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם גּוֹ׳ הוּא
67 לְגִרְיעוּתָא [=לגנאי] [כִּדְמוּכָח
68 מִמַּאֲמָר רַז"ל[47] בנוגע לאמירת
69 ההגדה בליל הסדר: מַתְחִיל בִּגְנוּת

1 וְגַם עִנְיָן זֶה דְּ"וַיַּעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ" (הַלִּיכָה
2 מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה) מַתְחִיל לְאַחֲרֵי חֹדֶשׁ
3 תִּשְׁרֵי. דְּהִנֵּה הָעֲבוֹדָה דְּשִׁמְינִי עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת
4 תּוֹרָה (סִיּוּם הַמּוֹעֲדִים דְּחוֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי) הִיא
5 בְּ(שִׂמְחָה וְ)רְקוּדִים, שֶׁעִנְיָן הָרְקוּדִים הוּא (בְּעִקָּר
6 וּמַתְחִיל) בָּרַגְלַיִם, וּבָהֶם גּוּפָא בָּעֵקֶב שֶׁבָּהֶם.
7 וְעַל יְדֵי שֶׁהָעֲקֵבִים מִתְנַשְּׂאִים (הוֹיְבֶן זִיךְ)
8 וּמְרַקְּדִים, הֵם מְנַשְּׂאִים גַּם אֶת הָרֹאשׁ (וְכֹלּ
9 הַשֵּׂכֶל שֶׁבּוֹ)[40], שֶׁגַּם הוּא מְרַקֵּד בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה
10 לְמַעְלָה מִמִּדִּידָה וְהַגְבָּלָה. וּמִזֶּה נִמְשָׁךְ כֹּחַ עַל
11 הָעֲבוֹדָה דְּיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ (הַלִּיכָה מִלְּמַטָּה
12 לְמַעְלָה) בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנָה, מַתְחִיל מִכֹּחַ הַמַּעֲשֶׂה
13 כְּמוֹ שֶׁהוּא בָּעֵקֶב [כּוֹלֵל הָעִנְיָנִים שֶׁאָדָם דָּשׁ
14 בַּעֲקֵבָיו[41], הַיְינוּ עִנְיָנִים אֲשֶׁר (מִצַּד אֵיזֶה סִבָּה
15 שֶׁתִּהְיֶה) אֵין לוֹ חַיּוּת בָּהֶם (בְּדֶרֶגַת הָעֵקֶב
16 כִּפְשׁוּטוֹ שֶׁהוּא עִנְיָן דְּהֵפֶךְ הַחַיִּים)], וּמִזֶּה
17 מַמְשִׁיךְ (בְּאֹפֶן דְּהִלּוּךְ מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה) גַּם לְכֹלּ
18 הַשֵּׂכֶל שֶׁבָּרֹאשׁ, כַּנַּ"ל.
19 ד) וּשְׁנֵי פְּרוּשִׁים הַנַּ"ל בְּלֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ גוֹ׳ הֵם
20 בְּהֶתְאֵם לִשְׁנֵי הַפֵּרוּשִׁים בְּ"בְּעִבְרָ
21 הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם"[42]. הַפֵּרוּשׁ [שֶׁכִּפְנִימִיּוּת
22 הַתּוֹרָה[43] שֶׁעִבְרָ הַנָּהָר הוּא הַבְחִינָה שֶׁלְּמַעְלָה (גַּם) מִבְּחִינַת וְנָהָר יוֹצֵא
23 מֵעֵדֶן[44] (בְּיָנָה דַּאֲצִילוּת) וּפְרוּשׁ בְּעִבְרָ הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם גּוֹ׳ הוּא שֶׁשֹּׁרֶשׁ
24 הָאָבוֹת הוּא מֵעִבְרָ הַנָּהָר שֶׁלְּמַעְלָה מֵאֲצִילוּת וּמִשָּׁם נִמְשְׁכוּ לְמַטָּה (בְּעִבְרָ
25 הַשֵּׁנִי שֶׁל הַנָּהָר, הַיְינוּ) בְּזָ"א דַּאֲצִילוּת, וְעַד שֶׁ"וָאוֹלֵךְ אוֹתוֹ בְּכָל אֶרֶץ כְּנַעַן"[45]
26 הַיְרִידָה וְהַהַמְשָׁכָה בִּבְחִינַת הַמַּלְכוּת (כַּנַּ"ל סְעִיף א׳ שֶׁאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קָאֵי עַל
27 מַלְכוּת) הַהֲלִיכָה — מֵאַרְצְךָ גוֹ׳, שֶׁקָּאֵי עַל עִבְרָ הַנָּהָר, אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ,
28 הוּא הֲלִיכָה מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה[46]. וְהַפֵּרוּשׁ (כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּפַשְׁטוּת) שֶׁעִבְרָ הַנָּהָר
29 הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל תֶּרַח, וּמַה שֶּׁכָּתוּב בְּעִבְרָ הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם גּוֹ׳ הוּא
30 לְגִרְיעוּתָא [כִּדְמוּכָח מִמַּאֲמָר רַז"ל[47] מַתְחִיל בִּגְנוּת כוּ׳ מִתְּחִלָּה עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה

סע"ב]. וראה גם לקו"ת סוכות עח, ד. שמע"צ פט, ב. 40) ראה גם לקו"ש שם ע' 267 ואילך. 41) רש"י ר"פ עקב. 42) יהושע כד, ב. ובאוה"ת פרשתנו תרפב, ב הובאו ב' הפירושים דלקמן. 43) תו"א כה, א. עה, ד. דרמ"צ פב, ב. ובכ"מ. 44) בראשית ב, יו"ד. 45) יהושע שם, ג. 46) ראה גם אוה"ת שם תרצ, ב. 47) פסחים קטז, א.

ביאור בדרך אפשר

כו׳ מִתְּחִלָּה עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ כו׳ שֶׁנֶּאֱמַר בְּעֵבֶר הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם גו׳ ויעבדו אלקים אחרים. אם כן ׳עבר הנהר׳ מורה על מצב ירוד ביותר, מצב בו עבדו עבודה זרה] - ויציאתו של אברהם משם היא הַהֲלִיכָה מֵאַרְצְךָ גו׳ (עֵבֶר הַנָּהָר) אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ בדרך, הִלּוּךְ וַעֲלִיָּה מִלְמַטָּה לְמַעְלָה[48] (כַּנַּ״ל סְעִיף ג׳).

ה) וְהֵנָּה הֲגַם שֶׁבְּ׳ פְּרוּשִׁים הַנַּ״ל בְּ״לְךָ לְךָ״ הֵם שְׁנֵי פְּרוּשִׁים שׁוֹנִים וְהֲפָכִיִּים, מִכָּל מָקוֹם, מִכְּיָוָן שֶׁבְּ׳ הַפְּרוּשִׁים הֵם בְּאוֹתָהּ הַתֵּבָה (תֵּבַת לֶךְ), מוּכָח מִזֶּה[49], שֶׁעִנְיָן ״לְךָ לְךָ״ [וְהַהוֹרָאָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁבְּפָרָשָׁה זוֹ] כּוֹלֵל בְּ׳ הָאֹפָנִים יַחַד, הִלּוּךְ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה וְהִלּוּךְ מִלְמַטָּה לְמַעְלָה. וּבְדֶרֶךְ ״וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם״[50] שֶׁ״וְהִתְהַלַּכְתִּי״ (לָשׁוֹן רַבִּים) כּוֹלֵל[51] בְּ׳ בְּחִינוֹת הִלּוּךְ הנ״ל[52]. וְכ״ה גַּם בְּעִנְיָן וָאוֹלֵךְ אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוּת[53], שֶׁ״קוֹמְמִיּוּת״ (לָשׁוֹן רַבִּים[54] ולא נאמר ׳קוממית׳) כך כתוב במהרש״א בחדא״ג ב״ב שם. מוֹרֶה עַל בְּ׳ קוֹמוֹת[55] [קוֹמָה דְּאוֹר יָשָׁר – אור הבא בדרך מלמעלה למטה, וְקוֹמָה דְּאוֹר חוֹזֵר – לאחר שהאור מגיע למקום הנמוך, חוזר הוא משם בדרך אור חוזר כלפי מעלה, שֶׁהֵם דֶּגֶמַת בְּ׳ בְּחִינוֹת הִלּוּךְ הַנַּ״ל[56], הַכַּוָּנָה בָּזֶה הִיא שֶׁ״קוֹמְמִיּוּת״ כּוֹלֵל בְּ׳ הַקּוֹמוֹת יַחַד.

ביאור בדרך אפשר

1 זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ כו׳ שֶׁנֶּאֱמַר בְּעֵבֶר הַנָּהָר יָשְׁבוּ
2 אֲבוֹתֵיכֶם גו׳] — הַהֲלִיכָה מֵאַרְצְךָ גו׳ (עֵבֶר
3 הַנָּהָר) אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ, הִלּוּךְ וַעֲלִיָּה
4 מִלְמַטָּה לְמַעְלָה[48] (כַּנַּ״ל סְעִיף ג׳).
5 ה) **וְהֵנָּה** הֲגַם שֶׁבְּ׳ פְּרוּשִׁים הַנַּ״ל בְּ״לְךָ לְךָ״ הֵם
6 שְׁנֵי פְּרוּשִׁים שׁוֹנִים וְהֲפָכִיִּים, מִכָּל
7 מָקוֹם, מִכְּיָוָן שֶׁבְּ׳ הַפְּרוּשִׁים הֵם בְּאוֹתָהּ הַתֵּבָה
8 (תֵּבַת לֶךְ), מוּכָח מִזֶּה[49], שֶׁעִנְיָן ״לְךָ לְךָ״
9 [וְהַהוֹרָאָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁבְּפָרָשָׁה זוֹ]
10 כּוֹלֵל בְּ׳ הָאֹפָנִים יַחַד, הִלּוּךְ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה
11 וְהִלּוּךְ מִלְמַטָּה לְמַעְלָה. וּבְדֶרֶךְ ״וְהִתְהַלַּכְתִּי
12 בְּתוֹכְכֶם״[50] שֶׁ״וְהִתְהַלַּכְתִּי״ (לָשׁוֹן רַבִּים) כּוֹלֵל[51]
13 בְּ׳ בְּחִינוֹת הִלּוּךְ הנ״ל[52]. וְכ״ה גַּם בְּעִנְיָן וָאוֹלֵךְ
14 אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוּת[53], שֶׁ״קוֹמְמִיּוּת״ (לָשׁוֹן רַבִּים[54]
15 מוֹרֶה עַל בְּ׳ קוֹמוֹת[55] [קוֹמָה דְּאוֹר יָשָׁר וְקוֹמָה
16 דְּאוֹר חוֹזֵר, שֶׁהֵם דֶּגֶמַת בְּ׳ בְּחִינוֹת הִלּוּךְ הַנַּ״ל[56],
17 הַכַּוָּנָה בָּזֶה הִיא שֶׁ״קוֹמְמִיּוּת״ כּוֹלֵל בְּ׳ הַקּוֹמוֹת
18 יַחַד.
19 **וְיֵשׁ** לְקַשֵּׁר זֶה עִם שָׁנָה זוֹ (בְּיִחוּד), שֶׁהִיא שְׁנַת
20 הָעִבּוּר, וִיתֵירָה מִזּוֹ שֶׁהִיא שְׁנַת הָעִבּוּר
21 דְּסִיּוּם מַחְזוֹר קָטָן, שֶׁבָּהּ נַעֲשֶׂה הַהַתְאָמָה דִּשְׁנַת
22 הַחַמָּה עִם שְׁנַת הַלְּבָנָה (בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵימוּת)[57].
23 דְּהִנֵּה שֶׁמֶשׁ הוּא בְּחִינַת מַשְׁפִּיעַ — דֶּגֶמַת עִנְיַן הַהִלּוּךְ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, וּלְבָנָה
24 (דְּלִית לָהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם[58]) הוּא בְּחִינַת מְקַבֵּל — דֶּגֶמַת עִנְיַן הַהִלּוּךְ מִלְמַטָּה
25 לְמַעְלָה. וְעִנְיַן שְׁנַת הָעִבּוּר (וּבְפָרָט שְׁנַת הָעִבּוּר דְּסִיּוּם מַחְזוֹר קָטָן) הוּא צְרוּף
26 וְחִבּוּר בְּ׳ הָעֲבוֹדוֹת [הָעֲבוֹדָה דְּשֶׁמֶשׁ (בְּחִינַת מַשְׁפִּיעַ, הִלּוּךְ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה,
27 שֶׁבִּכְלָלוּת הוּא[59] עֲבוֹדַת הַצַּדִּיקִים), וְהָעֲבוֹדָה דִּלְבָנָה (בְּחִינַת מְקַבֵּל, הִלּוּךְ

ביאור בדרך אפשר

38 וְיֵשׁ לְקַשֵּׁר זֶה עִם שָׁנָה זוֹ - תשל״ח, שנת אמירת המאמר -
39 (בְּיִחוּד), שֶׁהִיא שְׁנַת הָעִבּוּר וִיתֵירָה מִזּוֹ שֶׁהִיא שְׁנַת הָעִבּוּר
40 דְּסִיּוּם מַחְזוֹר קָטָן, שֶׁבָּהּ נַעֲשֶׂה הַהַתְאָמָה דִּשְׁנַת הַחַמָּה עִם
41 שְׁנַת הַלְּבָנָה (בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵימוּת)[57] ישראל מונים חדשי השנה לפי
42 מולד הלבנה, אך שנת החמה יתירה
43 היא משנת הלבנה כמעט ב־11 יום.
44 וכדי להתאים ביניהם (שחודש ניסן
45 יהיה תמיד באביב ולא בחורף) אנו
46 מוסיפים על שנת הלבנה, מדי כמה
47 שנים, 30 יום. וכעבור 19 שנה [מחזור
48 קטן] לא יהי׳ אלא יתרון זעום משנת
49 החמה על הלבנה. דְּהִנֵּה שֶׁמֶשׁ
50 הוּא בְּחִינַת מַשְׁפִּיעַ - דֶּגֶמַת
51 עִנְיַן הַהִלּוּךְ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה,
52 וּלְבָנָה (דְּלִית לָהּ מִגַּרְמָהּ
53 כְּלוּם[58] [=אין לה מעצמה כלום -
54 אין לה אור משל עצמה ואת כל אורה
55 מקבלת היא מהשמש) הוּא בְּחִינַת
56 מְקַבֵּל - דֶּגֶמַת עִנְיַן הַהִלּוּךְ
57 מִלְמַטָּה לְמַעְלָה. וְעִנְיַן שְׁנַת
58 הָעִבּוּר (וּבְפָרָט שְׁנַת הָעִבּוּר
59 דְּסִיּוּם מַחְזוֹר קָטָן) הוּא
60 צְרוּף וְחִבּוּר בְּ׳ הָעֲבוֹדוֹת
61 [הָעֲבוֹדָה דְּשֶׁמֶשׁ (בְּחִינַת
62 מַשְׁפִּיעַ, הִלּוּךְ מִלְמַעְלָה
63 לְמַטָּה, שֶׁבִּכְלָלוּת הוּא[59]
64 עֲבוֹדַת הַצַּדִּיקִים, העובדים את
65 ה׳ כל ימיהם ונמצאים תמיד ברשות
66 הקדושה), וְהָעֲבוֹדָה דִּלְבָנָה
67 (בְּחִינַת מְקַבֵּל, הִלּוּךְ מִלְמַטָּה

48) ראה גם אוה״ת שם תרצא, ב. 49) ראה לקו״ש ח״ג ע׳ 782 (הראי׳ לזה מ״שעטנז״). 50) בחוקותי כו, יב. 51) ובנוגע ל״והתהלכתי״ – פשוט שכולל ב׳ הבחינות, מכיון (שאין זה שני פירושים כ״א) שפירוש ״והתהלכתי״ הוא ב׳ אופני הילוך. ועד״ז הוא גם בנוגע ל״קוממיות״ (דלקמן בפנים). 52) דרושי ד״ה והתהלכתי – אוה״ת ויקרא (כרך ב׳) ע׳ תרמ ואילך. לקו״ת ראה כו, א. אמ״ב שער הק״ש פפ״ז. ספפ״ח ואילך. 53) בחוקותי כו, יג. 54) ראה חדא״ג מהרש״א לב״ב שבהערה הבאה. 55) ב״ב עה, א. סנהדרין ק, א. 56) אמ״ב שם פפ״ט. אוה״ת שם ע׳ תרנג. תערב־ג. 57) ראה בארוכה במכתב דוא״ו תשרי תשל״ח (לקו״ש חי״ד ע׳ 477 ואילך). וש״נ. 58) זח״ב קמה, ב. ועוד. 59) ראה לקו״ש ח״כ ע׳ 288 הערה *65.

ביאור בדרך אפשר

לְמַעְלָה, שֶׁבִּכְלָלוּת הוּא[59] **עֲבוֹדַת הַבַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה)** שעליהם לתקן מה שעיוותו, לצאת ממקומם ולהתעלות לקדושה**], שֶׁיֵּעָשׂוּ עִנְיָן אֶחָד (שָׁנָה תְּמִימָה), כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל**[60] **בָּאֲרוּכָה. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב**[61] **וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ, שֶׁהַכַּוָּנָה בָּזֶה הִיא [לֹא רַק שֶׁיִּהְיוּ ב׳ הַמַּעֲלוֹת, הַמַּעֲלָה דְּשֶׁמֶשׁ וְהַמַּעֲלָה דְּיָרֵחַ אֶלָּא גַּם] שֶׁב׳ הָעִנְיָנִים (וְהַמַּעֲלוֹת) יִהְיוּ כְּאֶחָד.**

בשיחת פרשת נח (השבת שקדמה לאמירת המאמר) ביאר הרבי: בחודש תשרי שהוא חודש המועדים, מסובב היהודי ושקוע בעיקר בעניני תורה ומצוות - ״כי נר מצוה ותורה אור״, בדוגמת מעלת אור השמש. ולאחרי זה יוצא הוא לעבודת ימות החול ״ויעקב הלך לדרכו״ ומתעסק בעניני הרשות, שאינם מאירים מעצמם, בדוגמת אור הלבנה שאינה מאירה מעצמה אלא מקבלת את אורה מהשמש. וההוראה מכך היא: שנדרש מיהודי שגם כאשר הולך ״לדרכו״ בעניני הרשות, עליו להיות חדור בשעת מעשה באווירה של חודש תשרי כדי שיהיה שקוע כולו גם עתה בעניני קדושה.

וְעִנְיָן זֶה [צֵרוּף וְאִחוּד ב׳ עִנְיָנִים התאמת שנת הלבנה לשנת החמה **הַנַּ״ל] הוּא הֲכָנָה וּכְלִי [וּבְאֹפֶן דְּאֵבֶר, שֶׁהוּא לֹא רַק מְקַבֵּל אֶלָּא גַּם מַמְשִׁיךְ**[62] שכאשר האבר הוא בריא ומתפקד כראוי, אזי כח הראיה למשל נמשך לעין וכו׳**] לְהַמְשָׁכַת אוֹר אֵין סוֹף שֶׁלְּמַעְלָה מִגֶּדֶר ״מַעְלָה וּמַטָּה״. [וְעַל דֶּרֶךְ הַיָּדוּעַ**[63] **שֶׁלְּאַחֲרֵי הַשְּׁלֵימוּת דְּאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא** [=התעוררות התחתון] **(בְּחִינַת לְבָנָה) וְגִלּוּי אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָא** [=התעוררות העליון] **(בְּחִינַת שֶׁמֶשׁ) (הַנִּמְשֶׁכֶת עַל יְדֵי אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא) נִמְשָׁךְ אַחַר כָּךְ בְּחִינַת אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָא מִמָּקוֹם שֶׁאֵין אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא מַגַּעַת שָׁם כְּלָל]. שֶׁשְּׁלֵימוּת הָעֲבוֹדָה [בְּצֵרוּף ב׳ עִנְיָנִים הַנַּ״ל, שָׁנָה תְּמִימָה] הוּא הָאֲתַר שָׁלִים, שֶׁהוּא כְּלִי לְהַשְׁרָאַת אוֹר אֵין סוֹף, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁרְיָא בַּאֲתַר שָׁלִים**[64]**. וְעַד שֶׁעַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה הַמְשָׁכַת הָעַצְמוּת שֶׁהוּא אֲמִתִּית וְתַכְלִית הַשְּׁלֵימוּת. וְנַעֲשִׂים יִשְׂרָאֵל וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (עַל יְדֵי אוֹרַיְתָא) כֻּלָּא חַד** [= נעשים ישראל והקב״ה (על ידי התורה) - נעשים הכל אחד]**[65], וּבְאֹפֶן שֶׁאֵין שַׁיָּךְ לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם, מִכֵּיוָן שֶׁתּוֹרַת אֱמֶת מְעִידָה שֶׁהֵם חַד.**

מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, שֶׁבִּכְלָלוּת הוּא[59] עֲבוֹדַת הַבַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה)], שֶׁיֵּעָשׂוּ עִנְיָן אֶחָד (שָׁנָה תְּמִימָה), כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל[60] בָּאֲרוּכָה. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב[61] וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ, שֶׁהַכַּוָּנָה בָּזֶה הִיא [לֹא רַק שֶׁיִּהְיוּ ב׳ הַמַּעֲלוֹת, הַמַּעֲלָה דְּשֶׁמֶשׁ וְהַמַּעֲלָה דְּיָרֵחַ אֶלָּא גַּם] שֶׁב׳ הָעִנְיָנִים (וְהַמַּעֲלוֹת) יִהְיוּ כְּאֶחָד.

וְעִנְיָן זֶה [צֵרוּף וְאִחוּד ב׳ עִנְיָנִים הַנַּ״ל] הוּא הֲכָנָה וּכְלִי [וּבְאֹפֶן דְּאֵבֶר, שֶׁהוּא לֹא רַק מְקַבֵּל אֶלָּא גַּם מַמְשִׁיךְ[62]] לְהַמְשָׁכַת אוֹר אֵין סוֹף שֶׁלְּמַעְלָה מִגֶּדֶר ״מַעְלָה וּמַטָּה״. [וְעַל דֶּרֶךְ הַיָּדוּעַ[63] שֶׁלְּאַחֲרֵי הַשְּׁלֵימוּת דְּאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא (בְּחִינַת לְבָנָה) וְגִלּוּי אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָא (בְּחִינַת שֶׁמֶשׁ) (הַנִּמְשֶׁכֶת עַל יְדֵי אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא) נִמְשָׁךְ אַחַר כָּךְ בְּחִינַת אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָא מִמָּקוֹם שֶׁאֵין אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא מַגַּעַת שָׁם כְּלָל]. שֶׁשְּׁלֵימוּת הָעֲבוֹדָה [בְּצֵרוּף ב׳ עִנְיָנִים הַנַּ״ל, שָׁנָה תְּמִימָה] הוּא הָאֲתַר שָׁלִים, שֶׁהוּא כְּלִי לְהַשְׁרָאַת אוֹר אֵין סוֹף, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁרְיָא בַּאֲתַר שָׁלִים[64]. וְעַד שֶׁעַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה הַמְשָׁכַת הָעַצְמוּת שֶׁהוּא אֲמִתִּית וְתַכְלִית הַשְּׁלֵימוּת. וְנַעֲשִׂים יִשְׂרָאֵל וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (עַל יְדֵי אוֹרַיְתָא) כֻּלָּא חַד[65], וּבְאֹפֶן שֶׁאֵין שַׁיָּךְ לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם, מִכֵּיוָן שֶׁתּוֹרַת אֱמֶת מְעִידָה שֶׁהֵם חַד.

60) לקו״ש שם ע׳ 287־8. 61) נוסח התפלה דשבת (נשמת). וראה בהמצויין בלקו״ש שם ע׳ 290 הערה 83. 62) תו״א קיד, ב. לקו״ת ראה כב, סע״ד. ד״ה אדון עולם תש״ג פ״ה. ובכ״מ. 63) לקו״ת שה״ש כד, סע״א ואילך. 64) זח״ג צ, ב. 65) ראה זהר שם עג, א.

צריכה להיות ההליכה אל הארץ אשר אראך, היינו, בחינת הרצון שלמעלה, רצונו של הקדוש-ברוך-הוא, ועד שנעשה עשה רצונו כרצונך כו׳.

ממאמר פרשת לך לך ה׳תשמ״ה